

Figura 7. Algunes portades de la bibliografia americana de temàtica diversa

5. Conclusions

- Fra Marià Payeras tal volta sigui l'inquer més universal, però és totalment desconegut a la ciutat. Per una part, ho és a nivell general per la població. Per l'altra, a nivell històric, no està encara prou difosa la seva feina a Amèrica.
- En canvi, sí que és conegut i present a nivell general, i molt estudiat a nivell acadèmic, als Estats Units d'Amèrica, existint gran quantitat de documentació important, que aquí es desconeix.
- Al llarg de la recerca hem trobat gran quantitat d'anècdotes i confusions sobre la figura de fra Marià, que fan la feina d'investigació més lleugera i amena.

6. Treball futur

Com a treballs a realitzar a continuació, proposem dues línies:

1. Acabar la recerca de documentació original en arxius i també la bibliogràfica, atenant a la que actualment es vagi generant.
2. Per altra banda, realitzar, al material recopilat, un buidatge d'informació i posterior classificació segons les seves principals activitats:
  - I. Lingüista
  - II. Pacificador
  - III. Viatger i explorador
  - IV. Diarista
  - V. Administrador

Bibliografia per a la història del calçat a Inca

XIV JORNADES D'ESTUDIS LOCALS

Santiago Cortès i Forteza
Àngela Beltran i Cortès

Des de la més remota antiguitat els productes que caracteritzen "l'Alqueria Major de Mallorca" són, sense ordre, el vi, la ceràmica i el calçat. Cap dels tres té escrita la seva història completa, tot i això són molts els estudis, articles i referències que s'han publicat que, a l'hora d'escriure-la, s'hauran de tenir en compte. Històries generals a Inca, per desgràcia no en tenim gaires, es resumeixen a: *Historia de Inca contada a los niños* de Vall de Padrines, *Breu història d'Inca* de Gabriel Pieras Salom, *Inca a la història* de Pere-Joan Llabrés i Ramon Rosselló Vaquer, i *Història d'Inca* de Ramon Rosselló Vaquer, aquestes dues darreres es limiten a uns segles determinats.

Aquesta comunicació vol ser un recull, mai exhaustiu, dels estudis, articles i referències que han sortit a llum sobre la sabata amb la intenció de facilitar la tasca de possibles investigadors que vulguin recompondre la seva història. Certament molts d'ells són articles de divulgació, ja que com veurem una gran part es publiquen a programes de festes tant del Dijous Bo com als de les festes patronals, encara que no deixen de ser interessants i donen pistes per a futures investigacions.

Hem format blocs segons la procedència de cada un dels escrits: Jornades d'Estudis Locals d'Inca, programes del Dijous Bo, programes de festes patronals de Sant Abdon i Sant Senén, Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana i, el darrer, llibres i fullers.

No ha estat tasca nostra qualificar els treballs ni eliminar les reiteracions, que n'hi ha, això ho deixem al criteri de cada investigador.

Quant als autors hem de dir que hem trobat una varietat de noms: Joan Rosselló Lliteras, Lluís Maicas, Miquel Pieras, Miquel Àngel Marquès, Gabriel Pieras Salom, Maria Barceló Crespí, Margalida Bernat, Joan Coli Llobera, Carles Manera, Santiago Cortès i Forteza, Pere-Joan Llabrés i Martorell, Bartomeu Quetglas Gayà, Ramon Rosselló Vaquer.

En resum podem dir: hi ha molts treballs publicats, però entre tots no configuren la història del calçat a Inca, manca molt de treball i, sobretot, anar a escodrinyar els arxius, remoure molts papers, fer molta investigació de carrer.

Animem a realitzar aquesta tasca al més aviat millor, ja que el temps, com sempre, juga en contra nostra.

No cal dir que agraiem tota informació, suggeriment o crítica que sobre el tema que ens vulguin fer per sempre millorar aquesta comunicació i complir millor els seus objectius.

Jornades d'Estudis Locals d'Inca

- **PIERAS VILLALONGA, MIQUEL** (1994): "El procés d'industrialització i organització del temps en el treball (mitjans segle XIX-1936)". *Primeres Jornades d'Estudis Locals*, Ajuntament d'Inca, pàg. 117-126.
- **MARQUÈS SINTES, MIQUEL ÀNGEL; PIERAS VILLALONGA, MIQUEL** (1994): "Temps lliure i oci a Inca i Alaior. Comparacions de dues societats industrials". *Primeres Jornades d'Estudis Locals*, Ajuntament d'Inca, pàg. 127-154.
- **BARCELÓ CRESPI, MARIA** (1996): "Gerrers, sabaters i tintorers a Inca baix medieval". *Terceres Jornades d'Estudis Locals*, Ajuntament d'Inca, pàg. 47-59.
- **BERNAT I ROCA, MARGALIDA** (1997): "<<Hòmens feiners i d'indústria>>. Els menestrals de la vila d'Inca entre els S. XI, XII i XV". *Quartres Jornades d'Estudis Locals*, Ajuntament d'Inca, pàg. 41-68.
- **PIERAS VILLALONGA, MIQUEL** (2000): "La indústria del calçat a Mallorca (1929-1939). El cas d'Inca". *Quintres Jornades d'Estudis Locals*, Ajuntament d'Inca, pàg. 141-151.
- **MANERA, CARLES** (2006): "La força industrial a les Illes Balears". *Setenes Jornades d'Estudis Locals*, Ajuntament d'Inca, pàg. 11-32.
- **PIERAS VILLALONGA, MIQUEL** (2007): "Reculls documentals sobre la indústria del calçat". *Vuitenes Jornades d'Estudis Locals*, Ajuntament d'Inca, pàg. 21-54.
- **CORTÈS I FORTEZA, SANTIAGO** (2008): "Projecte per a la realització d'un vocabulari de la sabata". *Novenes Jornades d'Estudis Locals*, Ajuntament d'Inca, pàg. 33-37.
- **CORTÈS I FORTEZA, SANTIAGO** (2011): "Un taller de sabates de futbol a Inca". *Dotzenes Jornades d'Estudis Locals*, Ajuntament d'Inca, pàg. 259-264.

Programes del Dijous Bo

- **COLI, JUAN** (1970): "El antiguo gremio de zapateros de Inca". Programa del Dijous Bo, Ajuntament d'Inca.
- **COLI, JUAN** (1971): "Antiguo gremio de zapateros de Inca". Programa del Dijous Bo, Ajuntament d'Inca.
- **PIERAS SALOM, GABRIEL** (1978): "Els capítols dels sabaters d'Inca 1458". Programa del Dijous Bo, Ajuntament d'Inca.
- **COLI, JUAN** (1980): "El antiguo gremio de zapateros de Inca". Programa del Dijous Bo, Ajuntament d'Inca.
- **LLABRÉS I MARTORELL, PERE-JOAN** (1985): "Els sabaters d'Inca, el gremi més antic de la Part Forana de Mallorca". Programa del Dijous Bo, Ajuntament d'Inca, pàg. 8.
- **ROSSELLÓ VAQUER, RAMON** (1990): "El gremi de sabaters d'Inca en el segle XVI. Dues notes històriques". Programa del Dijous Bo, Ajuntament d'Inca.
- **PIERAS VILLALONGA, MIQUEL** (1995): "Apunts històrics per a un museu del calçat". Programa del Dijous Bo, Ajuntament d'Inca.
- **ROTGER LLABRÉS, PERE** (1997): "Les sabates de la comarca d'Inca, una de les millors del mercat mundial". Programa del Dijous Bo, Ajuntament d'Inca.
- **AJUNTAMENT D'INCA** (2000): "Els sectors de la pell i del calçat, líders en exportacions en l'exercici de 1999". Programa del Dijous Bo, Ajuntament d'Inca.
- **AJUNTAMENT D'INCA** (2000): "Un Dijous Bo per a la confecció, les sabates i els complements". Programa del Dijous Bo, Ajuntament d'Inca.
- **TORRES I GÓMEZ, RAFEL** (2003): "La ciutat d'Inca reconeix amb el monument als sabaters la gran tasca realitzada per les persones treballadores en el sector del calçat". Programa del Dijous Bo, Ajuntament d'Inca.
- **ANÒNIM** (2009): "El futur museu del calçat obre les portes", programa del Dijous Bo, Ajuntament d'Inca.

Programes de festes de Sant Abdon i Senén

- ANÒNIM (1965): “Homenaje a una generación”, programa de festes, Ajuntament d’Inca.
- COLI, JOAN (1978): “Notas inéditas referentes a algunos gremios de Inca”, programa de festes, Ajuntament d’Inca.
- LLABRÉS I MARTORELL, PERE-JOAN (1990): “El retaule de sant Pere apòstol, una joia de la tradició artística inquera bellament restaurada”. Programa de festes, Ajuntament d’Inca.
- PIERAS VILLALONGA, MIQUEL (1999): “Duran, Fluxà i Mateu, tres pilars del segle XX”. Programa de festes, Ajuntament d’Inca, pàg. 7-10.
- PERELLÓ I CARRIÓ, BALTASAR; PIERAS I VILLALONGA, MIQUEL (2002): “Antoni Fluxà Figuerola, entre l’empresa i la família”. Programa de festes, Ajuntament d’Inca, pàg. 31-33.
- CORTÈS I FORTEZA, SANTIAGO (2013): “El patró del gremi de sabaters”. Programa de festes, Ajuntament d’Inca.

Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana

- MARGALIDA BERNAT I ROCA (2002): “Entorn a l’organització dels menestrals a la Mallorca del segle XIV”. BSAL núm. 58, pàg. 93-114.

Altres publicacions

- ANÒNIM (1914): *Reglamento de la sección de “Maestros zapateros” agregados a la “Unión Industrial” de Inca*. Impremta Miquel Duran. Inca.
- FERRAGUT, M. (MARCOS) (1946): *Atlas de zapatería*. Ediciones Vich, Palma de Mallorca.
- LLABRÉS I MARTORELL, PERE; ROSSELLÓ I VAQUER, RAMON (1998): *Inca en la història 1229-1349*. Ajuntament d’Inca.
- MAICAS I SOCIAS, LLUÍS (1977): *1877-1977: recordant a Mestre Antoni Fluxà*. Inca.
- PIERAS SALOM, GABRIEL (1986): *Breu història d’Inca*. Ajuntament d’Inca.
- PIERAS VILLALONGA, MIQUEL; MARQUÈS SINTES, MIQUEL À. (1993): “Dos pobles productors de sabates: Inca i Alaior: primeres comparacions”, *Revista de Menorca*, Ate-neu científic, literari i artístic, pàg. 206.
- PIERAS VILLALONGA, MIQUEL; PERELLÓ CARRIÓ, BALTASAR (2002): *Antoni Fluxà Figuerola 1853 – 1918. Família, indústria i formació*. Ajuntament d’Inca.

- PONS PASTOR, ANTONI (1930): *Ordinacions gremials i altres capítols de Mallorca (segles XIV-XV)*. Ciutat de Mallorca.
- QUETGLAS, BARTOMEU; LLABRÉS, PERE (1962). *Cofradías gremiales de Inca. Baleares. Siglos XV-XVII*. Herederos de J. Tous. Ciutat.
- QUETGLAS GAYÀ, BARTOLOME (1939): *Los gremios de Mallorca siglos XIII-XIX*. Mallorca.
- ROSSELLÓ LLITERAS, JOAN (1998): *Els pergamins de les Monges Jerònimes de Sant Bartomeu d’Inca*. Consell Insular de Mallorca, Ajuntament d’Inca. Palma.
- ROSSELLÓ VAQUER, RAMON (1997): *Història d’Inca (1350 – 1516)*. Lleonard Muntaner, Palma.

Conclusions

Podem constatar que hi ha moltes referències publicades sobre els sabaters a Inca, però, també hem comprovat que són molt reiteratives. Manca una investigació sistemàtica i ben programada sobre la història del calçat a Inca, ja que en cap dels articles trobem un fil conductor de la història d’aquest producte que ha estat tan important per a la nostra ciutat. Animem que es faci aquest treball que sens dubte és una part important per a la història d’Inca i de la seva gent.